

του Μιχαήλ Χούλη, Θεολόγου

Σ' όλες τις σελίδες της Παλαιάς Διαθήκης (Π.Δ.) ακούγεται έντονα ο βηματισμός του άρχοντα της ειρήνης Χριστού, με πάνω από 300 προφητείες διάσπαρτες στα 49 της βιβλία, που πραγματοποιήθηκαν με ακρίβεια ενώ ειπώθηκαν τον 18ο, τον 10ο, τον 8ο, και τον 5ο αιώνα π.Χ., σε διαφορετικό γεωγραφικό τόπο και χρόνο και σε διαφορετικά μήκη και πλάτη της γης. Ένα ιστορικό πάζλ υπήρξε η συμπλήρωση αυτών των προφητειών, όπου κάθε ξεχωριστή προφητεία ολοκλήρωνε ολίγον κατ' ολίγον τον πίνακα της αλήθειας, μέχρις ότου αποκαλύφθηκε πλήρως η προσωπογραφία του Χριστού στα χρόνια της αγίας επί γης επιφάνειάς Του. Με την έλευσή Του κόπηκαν οι χρόνοι, χωρίστηκαν οι αιώνες σε προ και μετά Χριστόν και άλλαξαν τα ημερολόγια όλου του κόσμου. Ολόκληρη η Π.Δ. φωνάζει το ΕΡΧΕΤΑΙ Ο ΚΥΡΙΟΣ, Η Καινή Διαθήκη (Κ.Δ.) στα 27 της βιβλία το ΗΡΘΕ και η Αποκάλυψη του Ιωάννη, αλλά και όλη η Εκκλησία, αναφωνεί το ΘΑ ΕΡΘΕΙ ΚΑΙ ΠΑΛΙ 'ίνα κρίνει ζώντες και νεκρούς'.

Οι άνθρωποι είχαν αρνηθεί το Θεό, είχαν επαναστατήσει εναντίον Του, δημιουργήθηκε αδιέξοδος, καταπίεση, υπαρξιακή και κοινωνική μοναξιά, εγωισμός, φθορά της φύσεως, κακία, ειδωλολατρία κ.α. Όταν ήρθε όμως το πλήρωμα του χρόνου, για το οποίο ομιλεί ο απόστολος Παύλος, ο Θεός έγινε άνθρωπος για να γίνουμε εμείς θεοί κατά χάριν. Κατέβηκε στη γη λέγει ο Μ. Αθανάσιος για να ανεβούμε εμείς στον Ουρανό. Δεν ήρθε στη γη μας επομένως ως Θεάνθρωπος για να ιδρύσει μια ακόμη θρησκεία, μια ιδεολογία ή ένα θεοσεβή έστω σύλλογο, αλλά για να αφήσει το σώμα Του και το αίμα Του ως αθάνατη τροφή και ποτό, ώστε εμείς να μπορούμε να ενωθούμε μαζί Του απ' αυτήν ήδη τη ζωή και να λυτρωθούμε. Ο Ιησούς φανέρωσε την αλήθεια του Τριαδικού Θεού και αποκάλυψε ότι ο ίδιος είναι "Η ΟΔΟΣ, Η ΑΛΗΘΕΙΑ ΚΑΙ Η ΖΩΗ" (Ιω. 14,6), ο Δρόμος αλλά και το Τέρμα της πνευματικής πορείας. Πληροφορίες για το πρόσωπο και το έργο Του έχουμε: Εκτός από τα τέσσερα Ευαγγέλια, από τους ιστορικούς Ιώσηπο (περιγράφει τον Χριστό ως μοναδικό θαυματουργό) και Φίλωνα, Τάκιτο και Σουετώνιο, Πλίνιο τον νεώτερο (που αναφέρει μάλιστα ότι οι χριστιανοί λάτρευαν τον Ιησού ως Θεό, ήδη από το 110 μ.Χ.), τον ειδωλολάτρη Θαλλό (55 μ.Χ.), τους πρώτους γνωστικούς και αιρετικούς της μεταποστολικής εποχής, τους αποστολικούς Πατέρες, το εβραϊκό βιβλίο Ταλμούδ κ.λπ.

Σε όλο το χρονικό διάστημα πριν από τη Σάρκωση του Λόγου και Υιού Του, ο Θεός 'ουκ αμάρτυρον αφήκε εαυτόν' ως προς τον κόσμο Του, αλλά αποκαλύφθηκε εν τη ιστορία δια του Νώε, του Αβραάμ, του Μωυσή, ενώ προανήγγειλε, καθώς είπαμε, την έλευσή Του δια πολλών προφητών, αν και είχε κλείσει πλέον ο παράδεισος και ακουγόταν το κλάμα της πεσούσης ανθρωπότητας στα πέρατα της γης, που έφτανε μέχρι το θρόνο του Κυρίου Σαβαώθ. Είναι γνωστή η προφητεία του Ησαΐα, όταν ολοκάθαρα είπε: "Ιδού, η Παρθένος θα συλλάβει, θα γεννήσει Υιόν και θα καλέσουν το όνομά Του Εμμανουήλ" (σημαίνει ο Θεός μαζί μας και είναι το θεολογικό όνομα του Ιησού) (7,14). Ο πατριάρχης βέβαια Ιακώβ είχε πολύ πιο πριν αποκαλύψει: "Δεν θα χαθεί η εξουσία από τον Ιούδα ...μέχρις ότου εμφανιστεί ο Σηλώ (ο Μεσσίας). Σ' αυτόν οι λαοί θα υπακούσουν" (Γέν. 49,10). Και είναι αλήθεια πως όταν εμφανίσθηκε ο Ιησούς, στον θρόνο βρισκόταν ο Ηρώδης, που ήταν όχι Ιουδαίος

βασιλίσκος αλλά Ιδουμαίος. Ο προφήτης Ιερεμίας προανήγγειλε την σφαγή των νηπίων από τον αιμοσταγή Ηρώδη (είχε σκοτώσει και αρκετούς από την ίδια του την οικογένεια) (38,15) και την Θεοτόκο ονόμασε ανατολική Πύλη του Ναού, από την οποία μόνο ο Κύριος θα περάσει («κεκλεισμένην πύλην» την ονόμασε, επισημαίνοντας την αιειπαρθενία της Θεοτόκου) (44,1-2). Ο θαυμαστός εν πνεύματι Δανιήλ προφήτεψε την υπερφυσική γέννηση του Χριστού και ονομάζει τον Μεσσία 'βασιλέα εις τον αιώνα', και "αποκοπέντα λίθον ANEY ΧΕΙΡΩΝ", εννοώντας την θεϊκή Του γέννηση (7,14/2,45). Ακόμη, ο Μαλαχίας προείπε για το 'φάρμακο αθανασίας', την Θ. Μετάληψη (1,11) και προφήτεψε για την εμφάνιση του Προδρόμου Ιωάννη του Βαπτιστή: "Να εγώ στέλνω τον αγγελιοφόρο μου, που θα επιβλέπει το δρόμο ΠΡΙΝ ΕΓΩ ΝΑ ΚΑΤΕΒΩ" (3,1). Ο δε Μιχαίας αναφέρεται στη Βηθλεέμ ως τόπο γεννήσεως του ευλογημένου παιδιού: Από τη Βηθλεέμ λέγει θα εξέλθει άρχοντας στον Ισραήλ, του οποίου όμως η γέννηση, η εμφάνιση, θα είναι "απ' αρχής, ΕΞ ΗΜΕΡΩΝ ΑΙΩΝΟΣ", δηλαδή χάνεται στην αιωνιότητα, ήτοι δεν είναι συνηθισμένος άνθρωπος, αλλά Θεάνθρωπος (5,1). Στις πάμπολλες προφητείες της Π.Δ. αναγγέλλεται η θεϊκή Του φύση: «Παιδί γεννήθηκε σε μας. Γιος μάς δόθηκε. Και η εξουσία Του ΘΑ ΕΙΝΑΙ ΠΑΝΩ ΣΤΟΝ ΩΜΟ ΤΟΥ (δηλώνει τη θεότητά του Χριστού). Και θα του δώσουν το όνομα: Μεγάλης Βουλής άγγελος, Θαυμαστός Σύμβουλος, ΘΕΟΣ ΙΣΧΥΡΟΣ, Πατέρας του Μελλοντικού Αιώνα, Άρχοντας της ειρήνης» (Ησαΐας 9,5).

Εκτός βέβαια από τις παλαιοδιαθηκικές προφητείες έχουν καταγραφεί πλήθος άλλες προφητείες εξωβιβλικών λαών, που νοσταλγούν έναν ουράνιο σωτήρα της ανθρωπότητας. Ελάχιστα παραδείγματα: Ο Σωκράτης στην Απολογία του (Πλάτωνος 18 31A) αναφέρθηκε σε απεσταλμένο του Θεού, που θα ξυπνούσε από πνευματικό ύπνο τους Αθηναίους. Ο Πλάτωνας στην Πολιτεία του, περιγράφει κάποιον Δίκαιο, που θα πάθει, θα φυλακιστεί, θα μαστιγωθεί και θα καρφωθεί σε ψηλό ξύλο (Πολιτεία Β', IV-V, 361). Στον Προμηθέα Δεσμώτη του Αισχύλου, ο Ερμής προφητεύει πως ο Προμηθέας θα σωζόταν μόνο από έναν ΘΕΟ και ταυτόχρονα ΓΙΟ ΠΑΡΘΕΝΟΥ (δηλαδή Θεάνθρωπο), που θα κατέβαινε εκούσια στον Άδη, σηκώνοντας τις συμφορές των ανθρώπων (στίχ. 772 κ.ε., 834 κ.ε., 848 κ.ε., 1026 κ.ε.). Ο Βούδας, τον ε' αιώνα π.Χ., προείπε: "μετά από 500 χρόνια η διδασκαλία μου θα χρεωκοπήσει" (Cullavaga X,1 του Βουδιστικού Κανόνας). Αλλά και ο Κομφούκιος (Κίνα, 6ος π.Χ. αι.) αποκάλυψε: "Δεν μου δόθηκε η ικανοποίηση να δω έναν Θεάνθρωπο" (Lun-yü 7,25) (βλ. Λ. Ι. Φιλιππίδου, "Η παγκόσμιος προσδοκία Θεανθρώπου Λυτρωτού", Πανελλήνιος Ένωσης Γονέων..., Αθ. 2003, σελ. 16,23,36,37,38).

Ο Χριστός μάς συμφιλίωσε με τον Πατέρα Θεό, μας έφερε στις καρδιές την άνωθεν ειρήνη την πάντα νουν υπερέχουσα καθώς και τη σωτηρία, γκρέμισε το μεσότοιχο του φραγμού και έσκισε το χειρόγραφο του μίσους, που υπήρχε, εξαιτίας της υπαιτιότητας των πρωτοπλάστων, μεταξύ Θεού και ανθρώπων. Γνωρίζουμε πλέον ότι ο Θεός είναι Αγία Τριάδα και ότι μέσω των μυστηρίων, δια της ασκήσεως, ταπείνωσης και αγάπης, μετανοούμε, αγιαζόμαστε και λυτρωνόμαστε. Ο ευαγγελιστής Ιωάννης, στην αρχή του ευαγγελίου του ξεκάθαρα γράφει: «Στην αρχή ήταν ο Λόγος, και ο Λόγος ήταν προς το Θεό, και ΘΕΟΣ ΗΤΑΝ Ο ΛΟΓΟΣ. Αυτός ήταν στην αρχή προς το Θεό. Τα πάντα μέσω αυτού έγιναν, και

χωρίς αυτόν δεν έγινε ούτε ένα απ' ό,τι έχει γίνει. ΚΑΙ Ο ΛΟΓΟΣ ΣΑΡΚΑ (ΑΝΘΡΩΠΟΣ) ΕΓΙΝΕ και κατασκήνωσε ανάμεσά μας, και είδαμε με θαυμασμό τη δόξα του, δόξα όπως ενός μονογενούς από τον Πατέρα, πλήρης χάριτος και αληθείας..... Γιατί ο νόμος δόθηκε μέσω του Μωυσή. Η χάρη όμως και η αλήθεια ήρθαν μέσω του Ιησού Χριστού. ΚΑΝΕΙΣ ΠΟΤΕ ΔΕΝ ΕΙΔΕ ΤΟ ΘΕΟ. ΜΟΝΟ Ο ΜΟΝΟΓΕΝΗΣ ΥΙΟΣ, ΠΟΥ ΕΙΝΑΙ ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΑΓΚΑΛΙΑ ΤΟΥ ΠΑΤΕΡΑ, ΕΚΕΙΝΟΣ ΜΑΣ ΤΟΝ ΕΚΑΝΕ ΓΝΩΣΤΟ» (Ιω. 1,18). Το μυστήριο του προσώπου του Ιησού Χριστού προσεγγίζεται όταν δια πίστεως αποδεχθούμε τη διπλή γέννησή Του: Στον Ουρανό προαιωνίως μόνο από τον Θεό Πατέρα του και εν χρόνω στη γη μας μόνο από την υπεραγία μητέρα του, χωρίς την συνεργεία ανδρός, δια του Πνεύματος του Αγίου, όπως αναφέρει και η Καινή Διαθήκη (Γαλ. 4,4/ Ματθ. 1,20/ Λουκ. 1,35). Πρόκειται δηλαδή για το προαιώνιο μυστήριο της εν χρόνω γεννήσεως του Υιού του Θεού, και μάλιστα σε ένα φτωχικό στάβλο, σε μια κρύα νύχτα, γεγονός που συμβολίζει την πνευματική αλογία και κατάπτωση της ανθρωπότητας και την μεγάλη ανάγκη που είχε η τελευταία για πνευματικό φίλημα ζωής, αφού ήδη υπαρξιακά χαροπάλευε (αλλά και πάντοτε χωρίς Αυτόν θα χαροπαλεύει).

Γιατί όμως ο Γιος του Θεού γεννήθηκε από Παρθένο; Γιατί η γέννησή Του έπρεπε να έχει πάρει αυτή την ιδιαίτερη μορφή; Ωραιότατα στο σημείο αυτό μάς απαντά ο Κάλλιστος Ware, επίσκοπος Διοκλείας: Η παρθενική γέννηση υποδεικνύει, είναι 'σημείο', της μοναδικότητας του Υιού. Σημαίνει ότι το παιδί της Μαρίας είναι άνθρωπος, αλλά δεν είναι μόνο άνθρωπος. Είναι περιχωρούμενος και υπερβατικός, μέσα στην ιστορία, αλλά και δημιουργός της ιστορίας. Η γέννησή Του δεν εξηγείται παρά μόνο αν αποδοθεί σε Θεία πρωτοβουλία. Η ενσάρκωση δεν υποδηλώνει ένα νέο άνθρωπο που γεννήθηκε στον κόσμο. Αλλά τον ίδιο τον Υιό του Θεού, ο οποίος ενώ προϋπήρχε αιώνια, έλαβε και ανθρώπινη μορφή και έγινε όμοιος με μας σε όλα, εκτός από την αμαρτία. Η παρθενική γέννηση λοιπόν υποστηρίζει και επισημαίνει την αιώνια προϋπαρξη του Υιού του Θεού. Και δίκαια η Παρθένος Μαρία ονομάζεται Θεοτόκος, αφού ο γιός της δεν είναι άλλος από τον μονογενή Υιό του Θεού (βλ. 'Ο Ορθόδοξος Δρόμος, εκδ. Επτάλοφος, 1994, σελ. 90-91). Συνοπτικά και ευκρινέστατα ο χριστιανικός ύμνος του Ρωμανού του Μελωδού διατυπώνει την πίστη της Εκκλησίας στο πρόσωπο του Κυρίου ως εξής: «ΠΑΙΔΙΟΝ ΝΕΟΝ, Ο ΠΡΟ ΑΙΩΝΩΝ ΘΕΟΣ».

Ο Χριστός πάντως γνώριζε καλά ότι θα πυροδοτήσει μια ατέλειωτη σειρά από αντιδράσεις μεταξύ των ανθρώπων στο όνομά Του. Και αυτό εννοεί, όταν προφητεύει: «Μη νομίσετε ότι ήρθα για να φέρω (μια ψευδή) ειρήνη πάνω στη γη» (Ματθ. 10, 34-36) και ακόμη: «Φωτιά (ζήλο, ή και αντίθετα μίσος απέναντί μου) ήρθα να βάλω στη γη και τι άλλο θέλω αν τώρα έχει πλέον ανάψει» (Λουκ. 12,49). «Αυτός θα γίνει αιτία να καταστραφούν ή να σωθούν πολλοίγια να φανούν οι πραγματικές διαθέσεις πολλών» (Λουκ. 2,34-35), αποκαλύπτει ο Θεοδόχος Συμεών. Ο ευαγγελιστής Ιωάννης ως εκ τούτου εξηγεί ότι όποιος δεν παραδέχεται αυτήν την αλήθεια, ότι δηλαδή ο Θεός έγινε άνθρωπος για να μας σώσει και να μας ενώσει χαρισματικά με τον εαυτόν Του, δεν έχει το Πνεύμα του Θεού: «Αγαπητοί, μην πιστεύετε σε κάθε πνεύμα, αλλά δοκιμάζετε τα πνεύματα αν είναι από το Θεό, γιατί πολλοί ψευδοπροφήτες έχουν εξέλθει στον κόσμο. Με αυτό γνωρίζετε το Πνεύμα του Θεού: κάθε πνεύμα που ομολογεί ότι ο Ιησούς Χριστός έχει έρθει ως

άνθρωπος είναι από το Θεό. Και κάθε πνεύμα που δεν ομολογεί τον Ιησού δεν είναι από το Θεό. Και αυτό είναι το πνεύμα του Αντίχριστου, που έχετε ακούσει ότι έρχεται, και τώρα είναι ήδη μέσα στον κόσμο..... Εμείς είμαστε από το Θεό. Όποιος γνωρίζει το Θεό μάς ακούει. Αυτός που δεν είναι από το Θεό δεν μας ακούει. Από αυτό γνωρίζουμε το πνεύμα της αλήθειας και το πνεύμα της πλάνης» (επιστολή Ιωάννου 4, 1-6).

Η ΜΑΡΤΥΡΙΑ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΠΑΥΛΟΥ -που υπήρξε αρχικά ως Σαούλ σκληρός διώκτης των χριστιανών, ενώ όταν έγινε χριστιανός μετά από προσωπική αγιοπνευματική συνάντηση με τον ίδιο τον αναστημένο Χριστό, υπέστη ραβδισμούς, εξορίες, φυλακίσεις, ναυάγια, μεγάλες ταλαιπωρίες και αυτόν τον θάνατο χάριν του Χριστού- για το ποιος είναι ο Χριστός είναι πολύ σημαντική. Ας σημειώσουμε εδώ ένα σημαντικό Χριστολογικό σημείο τής προς Φιλιππησίους επιστολής (η επιστολή ονομάζεται 'ύμνος της χαράς') του απ. Παύλου, μόλις 22 χρόνια από το θάνατο και την ανάσταση του Κυρίου: «Να υπάρχει μεταξύ σας το ίδιο φρόνημα που είχε και ο Ιησούς Χριστός, ο οποίος, ΑΝ ΚΑΙ ΗΤΑΝ ΘΕΟΣ, δε θεώρησε την ισότητά του με το Θεό αποτέλεσμα αρπαγής, αλλά τα απαρνήθηκε όλα, ΠΗΡΕ ΜΟΡΦΗ ΔΟΥΛΟΥ ΚΑΙ ΕΓΙΝΕ ΑΝΘΡΩΠΟΣ. Και, όντας πραγματικός άνθρωπος, ταπεινώθηκε θεληματικά υπακούοντας μέχρι θανάτου, και μάλιστα θανάτου σταυρικού...». Και καταλήγει η πρωταρχική εκκλησιαστική κοινότητα, δια του αποστόλου Παύλου, στο εξής: «...Κάθε γλώσσα θα ομολογήσει ότι Ο ΙΗΣΟΥΣ ΧΡΙΣΤΟΣ ΕΙΝΑΙ Ο ΚΥΡΙΟΣ, για να δοξάζεται έτσι ο Θεός Πατέρας» (Φιλιπ. 2,5-8/10-11). Είναι δυνατόν άλλωστε να δίδασκε ο Ιησούς αλήθειες μοναδικής στην ιστορία πνευματικής ομορφιάς και ποιότητας, να τελούσε ΠΛΗΘΟΣ ΘΑΥΜΑΤΩΝ, να ομολογούσε ότι είναι ο Μονογενής Υιός του Θεού, και τελικά να μην ήταν; Ας αναφέρουμε μόνο ότι ο Χριστός θεράπευσε παράλυτους, τυφλούς, κωφούς, ανάπηρους, ανέστησε νεκρούς, γαλήνεψε τρικυμίες κ.λπ., ενώ δεν θα χωρούσε ο κόσμος όλος τα γραφόμενα σε βιβλία θαύματά Του, σύμφωνα με τον ευαγγελιστή Ιωάννη (21,25).

Τι πρέσβευε όμως ο Χριστός για το ποιος ήταν ο ίδιος; Μας έχει δώσει δείγματα πως θεωρούσε τον εαυτό Του Υιό του Θεού; Η απάντηση είναι: ΟΧΙ ΚΑΙ ΛΙΓΑ! 12ετής ήδη στο ναό, ενημέρωσε τους γονείς Του ότι ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ ΤΟΥ ΠΑΤΕΡΑ ΤΟΥ ΟΦΕΙΛΕΙ ΝΑ ΕΙΝΑΙ (Λουκ. 2,48-49). Στους ομοεθνείς Του αποκαλύπτει ότι «Πριν γεννηθεί ο Αβραάμ ΕΓΩ ΥΠΑΡΧΩ» (όχι υπήρχα, αλλά υπάρχω αιωνίως) (Ιω. 8,58) και «Εγώ και ο Πατέρας μου ΕΙΜΑΣΤΕ ΕΝΑ» (Ιω. 10,30). Όταν μάλιστα ο Φίλιππος ζήτησε από τον Ιησού να τους δείξει τον Πατέρα Του, ο Ιησούς τού απάντησε: «ΤΟΣΟ ΚΑΙΡΟ ΕΙΜΑΙ ΜΑΖΙ ΣΑΣ ΚΑΙ ΔΕΝ ΜΕ ΓΝΩΡΙΣΕΣ ΦΙΛΙΠΠΕ;» (Ιω. 14,9). Αυτό επισημαίνει την πλήρη ταύτιση ουσίας μεταξύ Πατρός και Υιού και την ενότητα του Τριαδικού Θεού. Ο απόστολος Πέτρος, απαντώντας στο ερώτημα του Χριστού «Ποιος λένε οι άνθρωποι ότι είμαι» -το οποίο ο Χριστός τόσο έντεχνα προκάλεσε μπροστά στους δύο ναούς: του Πάνα (παγανιστικός) και του Αυγούστου (θεοποιημένος αυτοκράτορας) στην πόλη Καισάρεια Φιλίππου- τού λέει: "Εσύ είσαι ο Χριστός, Ο ΓΙΟΣ ΤΟΥ ΖΩΝΤΑΝΟΥ ΘΕΟΥ". Αν ο Πέτρος εκείνη τη στιγμή εξέφραζε την άποψη ότι ο Ιησούς είναι παιδί του Θεού όπως όλοι μας, με ηθική έννοια, προς τι η έκπληξη και ο έπαινος σε αυτόν του Χριστού; Διότι του απαντά ο Χριστός: «Μακάριος είσαι Σίμωνα, γιε του Ιωνά, γιατί ΣΑΡΚΑ ΚΑΙ ΑΙΜΑ ΔΕΝ ΣΟΥ ΑΠΟΚΑΛΥΨΕ ΑΥΤΗΝ ΤΗΝ

ΑΛΗΘΕΙΑ, αλλά ο Πατέρας μου, που είναι στους ουραμούς» (Ματθ. 16,13-17). Και συνεχίζει λέγοντας ότι την Εκκλησία Του θα κτίσει πάνω στην πέτρα της πίστεως στην θεότητα Του και όχι πάνω στο βράχο ψευδούς ειδωλολατρικής πίστεως, που συμβόλιζε το ιερό του Πάνα. Μια τέτοια παγανιστική πίστη δεν θα νικούσε την Εκκλησία Του, καταλήγει ο Χριστός (Ματθ. 16,18) (βλ. Dr. Carsten Peter Thiede, "Ο Ιησούς: Μύθος ή πραγματικότητα;" εκδ. Πέργαμος, Αθ. 1999, σελ. 39-40).

Ήταν τόσο ανόητοι οι απόστολοι και οι μαθητές του Χριστού για να πιστεύουν σαν τυφλοί οτιδήποτε ενδεχομένως τους παρουσίαζε κάποιος ως θαύμα, τη στιγμή που η ζωή και η εργασία τους ήταν δύσκολη, κοπιαστική, προσγειωμένη και μη φανταστική; Ο απόστολος Πέτρος προβλέπει τέτοιες ανεδαφικές ενστάσεις, γι' αυτό και λέγει: «Δεν βασιστήκαμε σε περίτεχνους μύθους ΕΧΟΥΜΕ ΔΕΙ ΜΕ ΤΑ ΜΑΤΙΑ ΜΑΣ ΤΟ ΜΕΓΑΛΕΙΟ ΤΟΥ» (Β' Πέτρου 1,16). Έχει το δικαίωμα ο ερευνητής να αρνηθεί τις ιστορικές μαρτυρίες για την αρχική χριστιανική πίστη που βασίζονται στα πρωτοχριστιανικά μνημεία, στα σύμβολα των Κατακομβών, τις επιγραφές, τα χιλιάδες τμήματα παπύρων που ανακαλύφθηκαν, τη μαρτυρία των βαπτισματικών Συμβόλων πίστεως που χρησιμοποιούσαν οι αρχικές κοινότητες των χριστιανών, τα λειτουργικά κείμενα που συντάχθηκαν, τις ΑΣΗΜΑΝΤΕΣ διαφορές ανάμεσα σε ΠΟΛΛΕΣ ΧΙΛΙΑΔΕΣ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ της Κ.Δ. που βρέθηκαν ανά τον κόσμο, τις χιλιάδες παραπομπές στην Κ.Δ. που παραθέτουν οι αποστολικοί και μετέπειτα εκκλησιαστικοί συγγραφείς; Πόσο αντικειμενικός μπορεί να είναι κάποιος ιστορικός όταν αρνείται τέτοιου είδους ντοκουμέντα; Θα δεχόντουσαν αλήθεια να υποστούν οι απόστολοι διώξεις, μαστιγώσεις, φυλακίσεις και τέλος μαρτυρικό θάνατο για μια αόριστη φήμη περί αναστάσεως του Ιησού; Όχι βέβαια! Αντίθετα, ήσαν απολύτως πεπεισμένοι, ΕΞ ΙΔΙΩΝ ΟΦΘΑΛΜΩΝ, ίδιας ακοής και ψηλαφήσεως για τη θεότητα ΚΑΙ ΑΝΑΣΤΑΣΗ του Χριστού (Α' Ιω. 1,1).

Η ΤΕΛΕΙΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ του Χριστού (μίλησε για τον Τριαδικό Θεό, την αγάπη στους εχθρούς μας, την ισότητα των ανθρώπων κ.α.), Η ΘΑΥΜΑΣΤΗ ΑΝΑΜΑΡΤΗΣΙΑ ΤΟΥ δια της οποίας αποδεικνύεται κατεξοχήν άγιος (κανείς στα χρόνια Του δεν τόλμησε να τον ελέγξει για δόλο, απάτη, αμαρτίες ή αδυναμίες), ΤΑ ΜΟΝΑΔΙΚΑ ΤΟΥ ΘΑΥΜΑΤΑ (ιάσεις κάθε είδους, πολλαπλασιασμός τροφών, κατασίγαση θαλάσσης, νεκραναστάσεις), ΟΙ ΑΚΡΙΒΕΙΣ ΠΡΟΦΗΤΕΙΕΣ ΤΟΥ (προφήτευσε όσο ζούσε επί γης την πλήρη καταστροφή των Ιεροσολύμων, το αδύνατον αφανισμού της Εκκλησίας Του και την αυτεξούσια ανάστασή Του) και Η ΟΙΚΕΙΟΘΕΛΗΣ ΕΓΕΡΣΗ ΤΟΥ ΕΚ ΝΕΚΡΩΝ, γεγονός που πιστοποίησε η μετά την Πεντηκοστή αφοβία των αποστόλων, το κήρυγμά τους και, όπως τονίσαμε, ΤΟ ΜΑΡΤΥΡΙΚΟ ΤΟΥΣ ΤΕΛΟΣ χάριν του Χριστού (βλ. και Νικ. Νευράκη, "Ο Χριστός και ο καινούριος κόσμος του Θεού", Αθ. 1989, σελ. 189-193), αποδεικνύει ότι ΑΠΟΤΕΛΕΙ ΤΟΝ ΜΟΝΑΔΙΚΟ ΘΕΑΝΘΡΩΠΟ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ, που "κατέβηκε για να ανεβούμε", και ο οποίος μας έδειξε τον αυθεντικό δρόμο για την 'καλήν αλλοίωσιν', μέσω της ορθής πίστεως και ζωής, των εκκλησιαστικών μυστηρίων, του Πνεύματος του Αγίου, και της Τριαδικής δόξης και ακτίστου ενεργείας.